

TEDENSKESLIKKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto 1

Ljubljani, dne 8. oktobra 1926

štev. 45

Opustošena Žirovska dolina

Žiri, prijetna vas sredi hribovja, kdo bi mislil, da te obiščejo take neizgode!

Stara je naselbina ob izvirih Poljanščice in nekaterih drugih potokih, ki so znatno pripomogli k ugodnemu in brzemu razvitju glavne vasi, kakor tudi manjših okoliških vasic. Vas z zelo neugodnimi železniškimi zvezami, pa ima kljub temu znatno industrijo. Dobro je razvito čevljarstvo in svetovno znane so žirovske čipke, ki pričajo, da je med Žirovci mnogo čustva za lepoto. Velike električne naprave ob Poljanščici pa so dokaz, da so Žirovci tudi izredno podjetni in praktični. Ko so pred leti pričeli razmišljati o omenjenih napravah, so mnogi okoličani bili mnenja, da je naprava velike električne centrale v Žirih neizpeljiva in se ne bo obnesla. Ko je bila gotova in pričela obratovati, so se čudili, da je uspelo tako dobro. Toda baš ti ljudje se morajo boriti z nepredvidenimi neizgodami. Neugodna meja pri Žirih, kako zelo je prizadela žirovska občino! Žirovski kmetje, ki razmeroma dosti pridelajo, so imeli pred leti najboljše odjemalce v industrijski Idriji, kjer ni bilo kmetov. Žirovci so natovorili vozove in peljali s konji na idrijsko tržišče, opoldne pa so se vračali s praznimi vozovi in polno listnico. Kaj jih je brigala železnica, kaj ostali svet. Odkar pa se je Italija polakomnila naših pristno slovenskih krajev in naših bogatih rudnikov, se je tudi za naše Žirovce pričela slabša doba.

In kdo bi mislil, da bodo povzročili majhni, neznatni potočki, ki izgledajo tako pohlevni, žirovski okolici toliko zla. Velik je žirovske elektrarne je Poljanščica uničila že pred dvema leti, težko so se Žirovci odpomogli, toda z dobro in odločno voljo so zmagali. Neizprosni usodi pa je bilo to še vse premalo. Po 48 lepih poletnih dneh se je narava zopet zaklela in svojo jezo razlila baš nad Žiri in okolico in v par urah spreemala skrbno obdelano dolino v pravo puščino in uničila delo pridnih rok. Na naših slikah vidimo Žiri pred in po neizgodi.

Ljudje ne pomnijo take neizgode, kakor je bila pretečeni teden. Najpreje je užgala strela hišo Iv. Seljaka v Stari vasi in tako se je pričela nesreča s požarom in končala s povodnjajo. Vsled nepresta-

nega hudega deževja od nedelje popoldne pa do ponedeljka, ko je lilo kakor da so se odprle zatvornice neba, je silno narasla Poljanščica in vsi njeni dotoki. V hribovju so se odtrgali veliki plazovi prsti in kamenja in zasuli struge. Drugače neznatni potočki spremenjeni v velike reke pa so si rezali nove struge. Zasipali so polja, trgali travnike in podirali hiše. Mostovi in ob strugah rastoča drevesa so izginjala v kalnih valovih. Strahovito sta divjala potoka Letnik in Osojnica, ki sta zasula plodovito žirovsko polje in odnašala hiše. Pa tudi drugi potočki, kakor Račevo, Tominova grapa, Piastuhla, Zabrežnik so prizadajali ogromno škodo.

Vsega skupaj je voda odnesla več kakor 20 poslopij. Najbolj so bile prizadete poleg Žirov še: Nova in Stara vas, Račevo, Smrečje, posebno hudo pa je trpela vas Selo, kjer so le s težkim trudom reševali živino; nekaj jo je potonilo kljub velikemu naporu reševalcev.

Električna centrala je sicer ostala, toda odneslo je mnogo cevi in uničilo električne naprave. Kjer so bila prej rodovitna polja, in zeleni travniki, tam je danes gramoz in kamenje, tam kjer so bila lepa posestva, so danes prave razvaline. Strahovito pa izgledajo tudi ostale doline na desnem bregu Poljanščice. Treba bo znatne pomoči, da se vsaj nekoliko opomore ubogim nedolžnim žrtvam.

Na pomoč je takoj priskočil naš plemeniti kralj Aleksander, ki je za prvo pomoč daroval 25.000 dinarjev in tako dal najlepši zgled. Mesto Ljubljana je dala 100.000 dinarjev in država je za prvo pomoč nakazala 120.000 dinarjev podpore, kateri pa mora slediti mnogo izdatnejša svota, saj so opustošeni kraji državi vir največjih dohodkov, ki jih je prebivalstvo v obliki davkov sicer težko, a vedno redno plačevalo.

Oklice za zbiranje prispevkov sta objavila takoj velika župana, ljubljanski in mariborski, zbira največje dobrodelno društvo »Rdeči križ«, kateremu slede druga dobrodelna društva in pobiralo se bo tudi po cerkvah, ker po deželi še ni povsod dobrodelnih organizacij. Takrat naj vsakdo pomisli, da tudi njega lahko doleti nesreča, in ravna naj tako, kot bi želel, da bi drugi pomagali njemu, če bi ga doletela taka nesreča

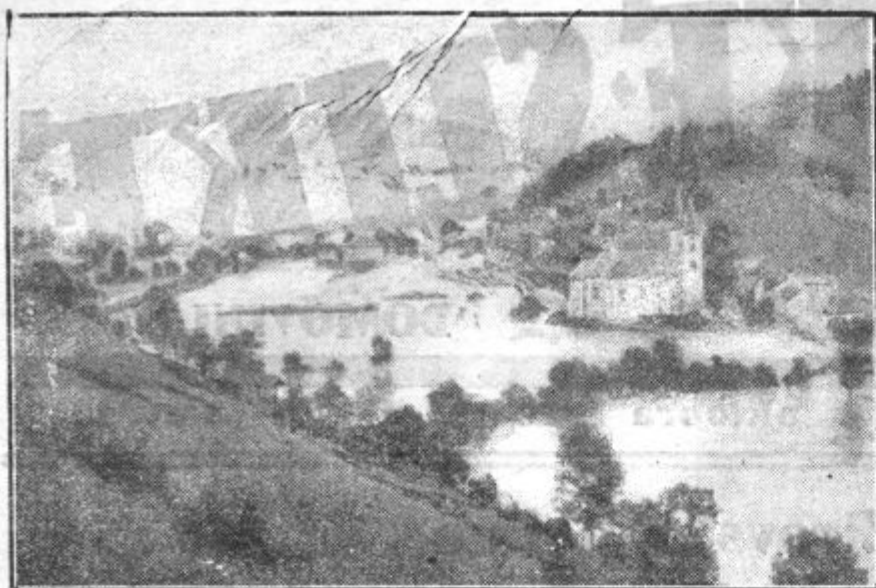

Žiri pred katastrofo.

Žirovska dolina pod vodo. Na levi cerkvica na Ledinici, v ozadju najbolj opustošena vas Selo, na desni vas Dobračeva.

Oklice za zbiranje prispevkov sta objavila takoj velika župana, ljubljanski in mariborski, zbira največje dobrodelno društvo »Rdeči križ«, kateremu slede druga dobrodelna društva in pobiralo se bo tudi po cerkvah, ker po deželi še ni povsod dobrodelnih organizacij. Takrat naj vsakdo pomisli, da tudi njega lahko doleti nesreča, in ravna naj tako, kot bi želel, da bi drugi pomagali njemu, če bi ga doletela taka nesreča

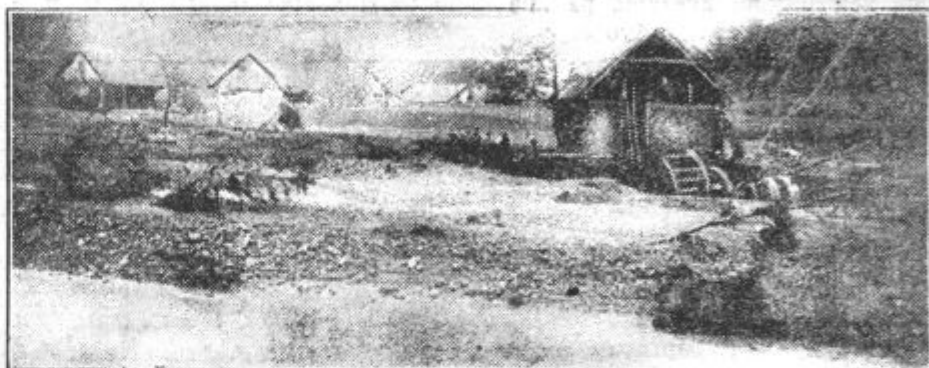
Poplavljeni Žiri s hriba Tabora

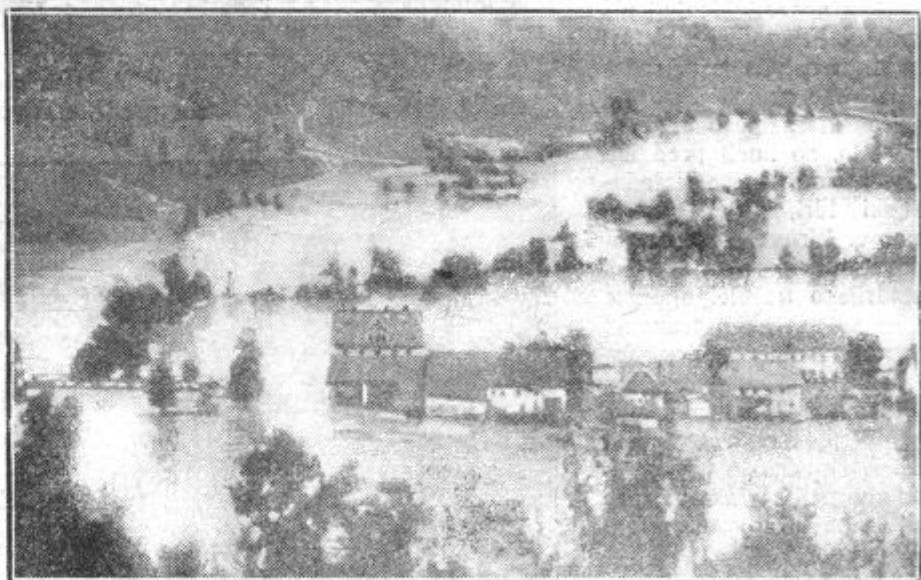
Engelbert Franchetti, načelnik Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani, eden izmed glavnih voditeljev zmagovitih zavednih obrtnikov pri volitvah v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo.

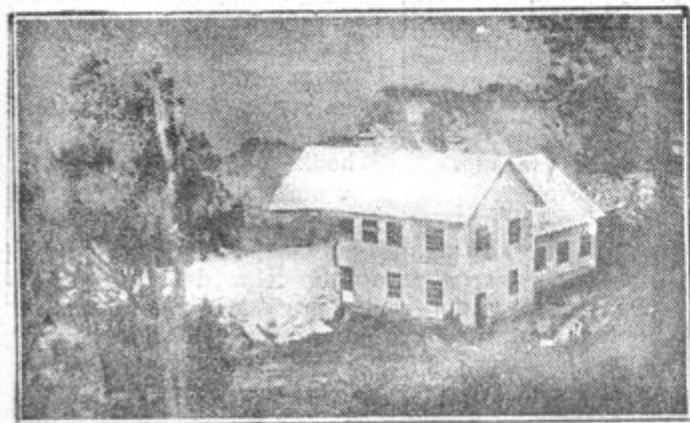
Podnarednik-pilot **Franc Egger** s padalom, s katerim se je spustil iz letala z višine 2000 m in srečno pristal na trdnih tleh.

Opustošeno Selo pri Žireh. Ker si je Poljanska Sora izkopal novo sanogo, stoji mlin Ivana Poljanška na suhem. Na prostoru levo od mlina in tam, kjer sedaj teče reka, je stalo šest kmetij z gospodarskimi poslopji, katere je poplava do temeljev uničila.

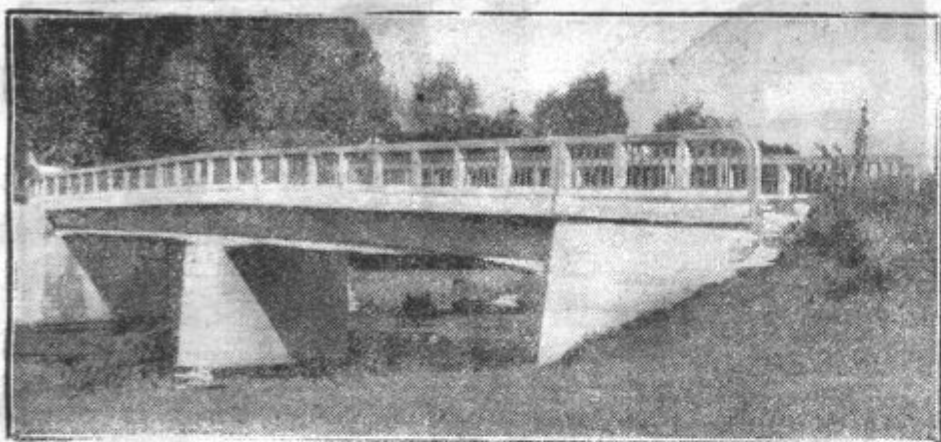
Pogled na poplavljeno Žirovsko dolino z griča Zirke

Na desni: Električna centrala na Fužinah pri Žireh, ki so ji valovi odnesli vogal in 600 m dolgi cevovod.

Na levi: Hiša zidarskega mojstra **Jakoba Erznožnika** v Novi vasi v Žirovski dolini, ki jo je raztrgala neznačna **Plastuhova grapa**.

Lansko leto zgrajeni železobetonski most čez Poljansčico v Škofji Loki, ki ga je povodenj podrla in gornji del odnesla 40 m daleč po vodi, kjer se je zaril v zemljo, a se ni razbil.

Pretrgani most čez potoček Sujico ob vasi enakega imena v Polhovgrajski dolini.

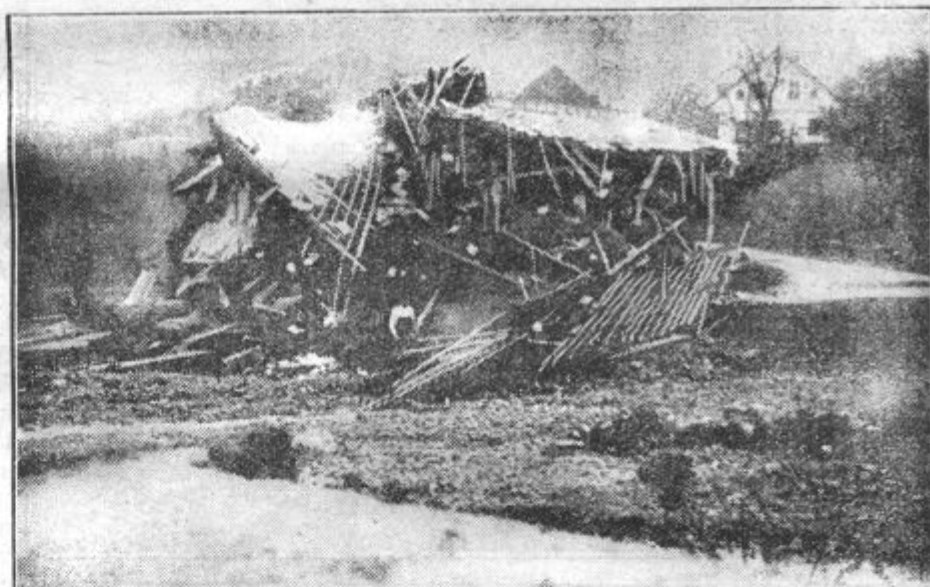

Ivan Rebek, stari borec in voditelj slovenskega naprednega obrtništva na Štajerskem, ki si je pri minulih volitvah izvojevalo sijajno zmago in podrlo vse upe klerikalcev, da bi našim obrtnikom zapovedovali.

Na levi: Prebivalci so napravili čez narasle potoke iz lestev in tramov brvi za silo in lovili na njih les in hišno opravo, ki jo je nosila voda.

Porušena domačija posestnika Ovsenka, p. d. Kafurja na Selu v Žirovski dolini. — Na sliki vidimo le še podrto gospodarsko poslopje, hišo pred njim je pa odnesla voda brez sledu. Podrl jo je sicer le neznamen potoček.

Na desni: Po prodvih in nizko ležečih travnikih in njivah, ki jih je narasla voda poplavlila, so ljudje z vozmj pobirali plavje in rešili mnogo, kar je odneslo višje ob rekah ležečih krajih. Preverjeni smo, da bodo naši kmetje vse nabrano vrnili pravi lastnikom.

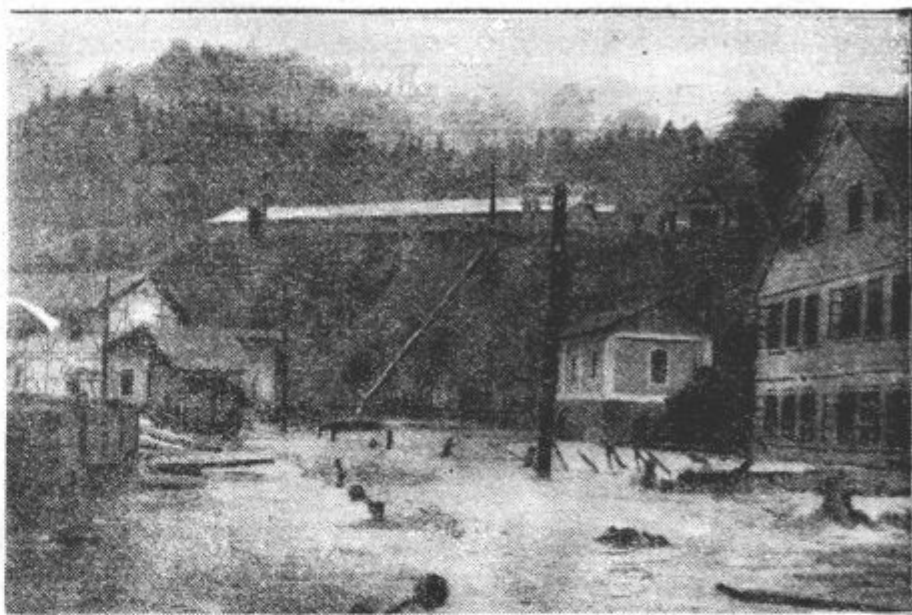
Višina vode (X) v Poljanah nad Škofjo Loko ob trgovini J. Dolinarja.

Na levi:
Padalo, s katerim se spredaj naslikani podnarednik Fr. Egger, spušča iz svojega letala na zemljo. Pri skoku iz letala se mu padalo ni odprlo in mnogobrojno občinstvo je drhtelo, ko je pogumni letalec z bliskovito brzi no padal proti trdnim tlem, šele 300 m nad zemljo se je pa padalo k sreči razprostrlo in letalca polagoma prineslo na zemljo.

Na desni:
Josip Šolar (v sredi), gorski kolesarski prvak Slovenije za leto 1926. v krogu naših najboljših kolesarjev po nedeljski dirki po ridaht med Vrhniko in Logatcem.

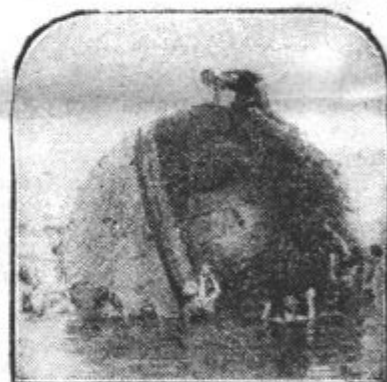

Aleksandrov rov v Zagorju v nevarnosti, da ne vdere voda vanj.

Na levi: Najlepše njive Nove vasi ob potoku Račevi v Žirovski dolini po povodnji.

Na desni: Nova ameri- kanska igra na vodi. Velikansko vošlo kroglo, katere ena polovica je pobarvan rdeče, druga pa modro, skušajo igralci rdeče ali modre stranke obrniti tako, da gleda iz vode samo njihova barva. V to svrhu služijo ročaji na krogli, ki jih je dvakrat toliko kot igralcev, da lahko vsakdo z obema rokama potaplja »sovražnikovo« polovico v vodo.

Na levi spodaj: Sepa- racija, kopalnica, steklarna in delavske hiše v Zagorju ob Savi ob povodnji.

Na desni spodaj: Ple- mič iz puščave Sahare v Afriki, oborožen s sulico in ščitom, kakor vitezi v srednjem veku. Spodnji del obraza mu zakriva tančica.

